

Міністерство освіти та науки України
Кропивницький коледж харчування та торгівлі

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова предметної комісії
Т.Б. Барна
«05» березня 2021 р.

ПРОГРАМА

вступних екзаменів

з історії України

для абітурієнтів, які вступають на основі
базової загальної середньої освіти

Розглянуто та схвалено
на засіданні предметної комісії
вчителів історії

Протокол № 2

від «05» березня 2021 р.

Голова предметної комісії

Козловська С.І.

Програму вступних іспитів розроблено на основі Закону України «Про загальну середню освіту», Державного стандарту базової і повної середньої освіти та з урахуванням чинної програми з історії України для 5-9 класів (Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.02. 2019 р. № 236)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма з історії України спрямована на повторення, засвоєння матеріалу, необхідного для підготовки до екзамену. Її структура відповідає розділам шкільної програми і передбачає такі напрямки:

виклад основних подій (факти і дати), що допоможе абітурієнтам удосконалити вміння встановлювати хронологічну послідовність основних явищ, процесів, подій в історії України, співвідносити їх з відповідною епохою;

засвоєння понять і термінів, що характеризують кожен історичний період;

характеристику визначних історичних діячів, діяльність яких пов'язана з відповідними періодами вітчизняної історії.

бачення зв'язку між історичними подіями та явищами (логічне мислення);
уміння оцінювати їх під різними кутами зору (критичне мислення);
знаходження нових аспектів змісту чи нових способів розв'язання проблем (творче мислення);
співпереживання людям, що опинилися у вирі несприятливих історичних подій (емпатійне мислення).

На іспиті з історії України вступник до навчального закладу повинен показати власні знання історичних фактів, дат, хронологічних меж явищ, сутності історичних подій, уміння аналізувати, оцінювати істинність суджень, конкретизувати їх, встановлювати причини, передумови, наслідки подій, явищ, які за змістом відповідають чинній шкільній програмі з історії України за 6, 7, 8, 9 класи.

ПЕРЕЛІК ТЕМ І ПОДІЙ

Тема 1. СТАРОДАВНЯ ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

Основні стоянки і пам'ятки первісних людей на території України. Трипільська археологічна культура. Заснування античних грецьких поселень на території України (у Північному Причорномор'ї). Суспільне, господарське життя і побут в античних полісах на території України. Взаємини греків і місцевого населення. Кіммерійці, скіфи, сармати, готи, гуни. Походження (витоки) слов'янських народів. Природно-географічні умови історичної прабатьківщини слов'ян. Суспільне та господарське життя і духовний світ. Передумови розселення слов'ян. Розвиток слов'янських племен у процесі розселення. Анти і склавини на теренах України.

Тема 2. ВИНИКНЕННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ РУСИ-УКРАЇНИ

Розселення слов'янських племен на території України. Господарство та суспільство слов'ян. Сусіди східних слов'ян. Утворення Русі-України. Київські князі (Аскольд, Олег, Ігор, Ольга, Святослав). Внутрішня і зовнішня політика Володимира Великого. Впровадження християнства. Київська держава (Русь-Україна) за Ярослава Мудрого. «Руська правда». Суспільний устрій. Влада князя. Повсякденне життя. Господарство. Міста. Ремесла. Торгівля. Культура.

Тема 3. КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА (РУСЬ-УКРАЇНА)

наприкінці X – у першій половині XI ст.

Внутрішня і зовнішня політика Володимира Великого. Впровадження християнства. Київська держава (Русь-Україна) за Ярослава Мудрого. «Руська правда». Суспільний устрій. Влада князя. Повсякденне життя. Господарство. Міста. Ремесла. Торгівля. Культура.

Тема 4. КИЇВСЬКА ДЕРЖАВА

у другій половині XI – першій половині XIII ст.

Передумови політичного дроблення Київської держави. Любецький з'їзд князів. Правління Володимира Мономаха. Київське, Переяславське та Чернігівське князівства в середині XII – першій половині XIII ст. Політичне і соціально-економічне життя. Галицьке і Волинське князівства в другій половині XII ст.

Ярослав Осмомисл . Культура Русі-України в другій половині XI – першій половині XIII ст. Кочові народи степів України X–XIII ст. Крим у складі Візантійської імперії.

Тема 5. КОРОЛІВСТВО РУСЬКЕ (ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКА ДЕРЖАВА)

Утворення Галицько-Волинської держави. Походи монголів на Русь.

Підпорядкування руських князівств Монгольській імперії (Золотій Орді).

Король Данило – будівничий Галицько-Волинської держави. Галицько-

Волинська держава за наступників Данила Романовича та її розпад. Культура

Галицько-Волинської держави XIII – першої половини XIV ст

Тема 6. РУСЬКІ УДІЛЬНІ КНЯЗІВСТВА У СКЛАДІ ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ. КРИМСЬКЕ ХАНСТВО

Інкорпорація руських удільних князівств до складу Великого князівства

Литовського, Руського і Жемайтійського, інших держав. Кревська унія 1385 р. і

українські території. Опір руських князів політиці централізації та його

наслідки. Держава Феодоро в Криму. Утворення Кримського ханства. Гіреї.

Суспільний устрій та культура ханства. Суспільне і церковне життя на теренах

України в XIV–XV ст. Сільське господарство. Ремесла і торгівля. Міста,

магдебурзьке право. Пам'ятки середньовічної культури XIV–XV ст. Костянтин

Острозький. Юрій Дрогобич.

Тема 7. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ (XVI – перша половина XVII ст.)

Статус українських земель у складі Королівства Польського, Великого

князівства Литовського, Руського і Жемайтійського, Священної Римської та

Османської імперій, Московського царства в першій половині XVI ст.

Люблінська унія 1569 р. та її вплив на українське суспільство. Соціальна

структура суспільства в Україні XVI ст. (магнати, шляхта, духовенство,

містяни, селяни). Литовські статuti. Економічне життя села і міста: фільварки,

цехи. Торгівля. Сільське та міське самоврядування. Криза православної церкви

в XVI ст. Реформаційний та контрреформаційний рухи в Україні.

Пересопницьке Євангеліє. Книговидавання. Полемічна література. Православні

братства. Василь-Костянтин Острозький. Церковні собори в Бересті 1596 р.

Розкол православної церкви. Утворення унійної (греко-католицької) церкви. Боротьба за відновлення православної ієрархії. Реформи митрополита Петра Могили. Культурно-освітнє життя. Єзуїтські колегії, Острозька академія, братські школи. Київська (Києво-Могилянська) колегія. Містобудування, архітектура, образотворче мистецтво XVI – першої половини XVII ст.

Тема 8. СТАНОВЛЕННЯ КОЗАЦТВА (XVI – перша половина XVII ст.)

Походження українського козацтва. Козацькі зимівники та поселення. Перші Січі. Дмитро Вишневецький. Запорозька Січ – козацька республіка. Реєстрове козацтво. Становлення козацького стану. Козацькі повстання кінця XVI ст. Походи козаків першої чверті XVII ст. Петро Конашевич-Сагайдачний. Військо Запорозьке і Хотинська війна. Козацько-селянські повстання 20–30-х років XVII ст. «Ординація Війська Запорозького».

Тема 9. НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНА ВІЙНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ середини XVII ст.

Передумови Національно-визвольної війни. Богдан Хмельницький. Козацько-кримський союз. Події 1648–1649 рр. Зборівський договір. Події 1650–1651 рр. Битва під Берестечком і Білоцерківський договір. Іван Богун. Битва під Батогом. Молдавські походи. Облога Жванця. Українська козацька держава – Військо Запорозьке. Адміністративно-територіальний устрій. Соціально-економічні реформи. Зовнішня політика: у пошуку союзників. Українсько-московський договір 1654 р. Воєнно-політичні події 1654–1655 рр. Віленське перемир'я. Українсько-шведсько-трансильванський союз.

Тема 10. КОЗАЦЬКА УКРАЇНА наприкінці 50-х років XVII – на початку XVIII ст.

Іван Виговський. Гадяцька угода. Україно-московська війна. Конотопська битва. Початок Руїни. Юрій Хмельницький. Розкол Гетьманської держави. Павло Тетеря та Іван Брюховецький. Андрусівське перемир'я. Петро Дорошенко. Спроби об'єднання Лівобережної та Правобережної Гетьманщини. Дем'ян Многогрішний. Іван Самойлович. Чигиринські походи. Бахчисарайський мир. «Вічний мир». Правобережне козацтво в останній чверті XVII ст. Заселення і розвиток Слобідської України. Слобідські козацькі полки.

Запорозьке козацтво. Іван Сірко. Гетьманщина в часи Івана Мазепи. Пилип Орлик і його Конституція. Ліквідація козацтва на Правобережній Україні. Церковне життя. Освіта. Архітектура. Образотворче мистецтво.

Тема 11. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ в 20–90-х роках XVIII ст.

Імперський наступ на автономію Гетьманщини. Павло Полуботок. Данило Апостол. Нова Січ. Кирило Розумовський. Ліквідація гетьманства і козацького устрою в Україні. Підкорення Кримського ханства. Колонізація Півдня України. Правобережна Україна. Гайдамаки. Коліївщина. Буковина, Східна Галичина, Закарпаття. Рух опришків. Поділи Речі Посполитої: зміни у становищі Правобережної України та західноукраїнських земель. Освіта і наука. Києво-Могилянська академія. Григорій Сковорода. Архітектура. Образотворче мистецтво. Музика.

Тема 12. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

Політика Російської імперії щодо українських етнічних територій. Козацтво після ліквідації Запорозької Січі. Соціально-економічне становище. Села і міста. Торгівля. Чумацький промисел. Криза кріпосницької системи. Початок індустріальної революції. Нова модель соціально-економічного розвитку Півдня України. Порто-франко Одеси. Початок українського національного відродження. Формування сучасної української національної самосвідомості. Новгород-Сіверський автономістський гурток. Харківський осередок українського руху. Кирило-Мефодіївське братство. Польський національно-визвольний і російський опозиційний рухи на території України. Польське повстання 1830–1831 рр. і його наслідки для України. Соціальні рухи.

Тема 13. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.

Політика Австрійської імперії щодо українських територій. Йосифінські реформи. Соціальні протести. Початок українського національного відродження. «Будителі» Закарпаття. Товариство галицьких греко-католицьких священників. «Руська трійця». Європейська революція 1848–1849 рр. в українських регіонах Австрійської імперії. Соціальні рухи. Скасування

панщини. Головна руська рада та її національна програма. Газета «Зоря Галицька». Перший досвід парламентської діяльності.

Тема 14. ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ кінця XVIII – першої половини XIX ст.

Повсякденне життя. Становище жінки. Умови розвитку культури. Освіта. Львівський університет. Відкриття університетів у Харкові та Києві. Поступ науки. Видатні вчені. Культурно-освітні товариства. Розвиток української літератури. Становлення сучасної української літературної мови. «Енеїда» Івана Котляревського. Тарас Шевченко і його «Кобзар». Творчість Пантелеймона Куліша і Миколи Гоголя. Музика, театр, образотворче мистецтво, архітектура.

Тема 15. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ в другій половині XIX ст.

Українське питання в контексті міжнародних відносин. Східна (Кримська) війна 1853–1856 рр. Ліквідація кріпацтва та реформи 1860–1870-х років. Модернізація промисловості й сільського господарства. Розширення внутрішнього ринку. Торгівля. Урбанізація. Будівельна лихоманка. Розвиток залізничного транспорту. Зміни в соціальній структурі суспільства. Формування інтелігенції й робітництва (пролетаріату). Родини українських підприємців. Громадівський рух 1860–1890-х рр. Київська громада. Хлопомани. Польське повстання 1863–1864 рр. та його наслідки для України. Південно-Західний відділ Російського географічного товариства. Молоді громади. Валуєвський циркуляр і Емський указ. Володимир Антонович і Михайло Драгоманов. Братство тарасівців. Національне відродження кримських татар. Ісмаїл Гаспринський. Зародження робітничого і соціал-демократичного рухів.

Тема 16. УКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ У СКЛАДІ АВСТРО-УГОРЩИНИ в другій половині XIX ст.

Особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських регіонів. Селянська реформа в Австрійській імперії (1848 р.). Кооперативний рух. Трудова еміграція. Русофіли («москвофіли») і народовці («українофіли»). Товариство «Просвіта». Наукове товариство імені Шевченка. Народовська

політика «нової ери». Розгортання руху народовців у 1880–1890-х роках у Галичині, Буковині й Закарпатті. Радикальний рух у Галичині. Іван Франко. Утворення політичних партій. Русько-українська радикальна партія, Українська національно-демократична партія. Українське представництво в Галицькому сеймі та австрійському парламенті у Відні.

Тема 17. УКРАЇНА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Особливості соціально-економічного розвитку. Індустріальна модернізація. Монополізація. Регіональна спеціалізація промисловості й сільського господарства. Кооперативний рух.

Політизація та радикалізація українського національного руху. Створення і діяльність політичних партій, культурно-освітніх і військово-спортивних організацій. Проблеми консолідації української нації. Самостійницька й автономістська течії в національному русі.

Наростання політичної напруженості. Події російської революції 1905–1907 рр. в Україні. Діяльність українських парламентських громад у I і II Державних думах. «Українське питання» в III і IV Державних думах. Товариство українських поступовців. Українське представництво в Галицькому сеймі та австрійському парламенті у Відні.

Аграрна реформа Петра Столипіна та її вплив на Україну. Український політичний і національно-культурний рух у 1907–1914 рр. Реформа виборчої системи в Австро-Угорщині. Посилення тиску з боку російської імперської влади на український рух. Прояви ксенофобії та шовінізму. «Справа Бейліса».

Тема 18. ПОВСЯКДЕННЕ ЖИТТЯ ТА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ В середині ХІХ – на початку ХХ ст.

Вплив процесів модернізації на суспільне життя українців, зміни у світовідчутті людини. Урізноманітнення форм і напрямів освіти. Боротьба за створення українського університету у Львові. Церковне життя. Емансипація жінки. Наукові товариства. Видатні вчені. Особливості розвитку культурного життя. Література. Український професійний театр. Родина Тобілевичів. Музика. Українська романтична і реалістична школа живопису. Модерн у малярстві.

Стилізація й модерн в архітектурі. Повсякденне життя. Зміни в міській та сільській забудові. Опіка над здоров'ям і медичні служби. Дозвілля, розваги й задоволення культурних запитів.

Критерії оцінювання знань і вмінь для абітурієнтів, які вступають на основі базової загальної середньої освіти з історії України

При підготовці до усного екзамену з історії України абітурієнт може використовувати будь-які підручники та навчальні посібники за шкільним курсом, дозволені або рекомендовані Міністерством освіти та науки відповідно до діючої програми.

Вступний екзамен з історії України проводиться на базі 9-ти класів загальноосвітньої середньої школи. Завдання мають на меті перевірити та оцінити рівень сформованості історичної компетентності вступників.

Завдання усного екзамену складаються з 30 білетів з 2 запитаннями, укладеними відповідно до вимог загальноосвітньої підготовки учнів, передбачених навчальною програмою з історії України для 9-ти річної школи.

1-ші запитання містять події історії України з періоду первісної історії до сер. XVII ст., **2-гі** запитання містять події з II пол. XVII ст. до поч. XX ст..

Відповідаючи на питання абітурієнти повинні показати засвоєні ними такі знання і сформовані вміння та навички:

- знання дат, хронологічних меж, періодів найбільш важливих історичних подій і процесів;
- знання фактів — місця, обставин, учасників, результатів подій;
- співвіднесення одиничних фактів і типових загальних явищ;
- визначення характерних суттєвих рис історичних явищ і подій;
- групування (класифікація) фактів за вказаною ознакою;
- знання історичних понять термінів, їх визначень;
- розкриття причинно-наслідкових зв'язків між подіями.

Кожне з 2-х запитань оцінюється максимально 6 балами. Всього за 2 питання максимальна оцінка 12 (дванадцять) балів. Оцінюючи кожне із завдань слід зважати на такі критерії:

1 бал зараховується, якщо абітурієнт може відтворити кілька історичних термінів, явищ, може вибрати вірний варіант відповіді (на рівні "так - ні");

2 бали зараховуються, якщо абітурієнт частково визначає хронологічну послідовність подій; розрізняє окремі історичні події та явища без зв'язку між ними, немає знань більшої частини програмного матеріалу та головного фактичного матеріалу; немає розуміння ходу історичного розвитку України в цілому і окремих його етапів, відсутнє розуміння історичних закономірностей та взаємозв'язків, відсутнє володіння необхідними для виконання завдання вміннями;

3 бали зараховуються, якщо абітурієнт має наявні знання основної частини програмного матеріалу, але питання розкривається неповно, абітурієнт показує лише окремі знання і вміння, слабо орієнтується в поняттях;

4 бали зараховуються, якщо абітурієнт здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання; знає основні дати, орієнтується в хронології, показує загальні знання з історії України, допускає помилки в знанні фактичного матеріалу.

5 балів зараховуються, якщо абітурієнт правильно відтворює логіку історичних подій, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, аналізує явища, оцінює діяльність історичних постатей; абітурієнт має достатньо повні знання, вільно використовує навчальний матеріал в стандартних та змінених нестандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору історичного взаємозв'язку, синхронізує історичні події;

6 балів зараховуються, якщо абітурієнт має глибокі та повні знання історичних подій, явищ, лідерів; може визначати тенденції та протиріччя історичних процесів; вирішує творчі завдання; вільно володіє визначеними програмою знаннями, вміннями; вільно орієнтується у нестандартних ситуаціях.